

TEVHİDİN ÖNCÜSÜ, TESLİMİYET VE SADAKAT ÖRNEĞİ HZ. İBRAHİM¹

قَالُوا ابْنُوا لَهُ بُنْيَانًا فَأَلْقُوهُ فِي الْجَحِيمِ فَأَرَادُوا بِهِ كَيْدًا فَجَعَلْنَاهُمُ الْأَسْفَلِينَ

“Kavmi, ‘Onun için bir bina yapın, (içinde ateş yakın) ve onu ateşe atın.’ dedi. Böylece ona bir tuzak kurmak istediler. Biz de onları en alçak kimseler kıldık”²

Kur’an-ı Kerim’de Allah (c.c)’ın “Halil/dost” diye nitelediği ulu’l-azm olan Hz. İbrahim (a.s)’in sağlam imanından, eşsiz mücadelesinden, ateşe atılmasından ve insanlık için örnek şahsiyetinden bahsetmek istiyorum. Yüce kitabımız Kur’an’da ismi en çok zikredilen Hz. Musa (a.s)’dan sonra Hz. İbrahim (a.s) gelir. Yirmi beş surede yetmiş küsur defa Hz. İbrahim’in bizzat adı anılarak kendisinden bahsedilmiştir. Bu sebeple Hz. İbrahim’in hayatında bizim için önemli örnekler zikredilmiş ve bunlardan ibret almamız istenmiştir. İbrahim (a.s), putlara tapan Keldânî kavmine/Babil’e peygamber olarak gönderilmiştir. Uzun süren davetinde başta (üvey) babası Azer olmak üzere toplumun birçoğu kendisine inanmamıştır. Hz. İbrahim (a.s), babasının bu durumuna kızmamış, ona darılmamıştır. İslam’a inanmayan biri olsa bile, bir babaya nasıl davranılması gerektiğini en güzel konuşma üslubuyla bizlere göstermiştir. Hatta onun için Allah’tan rahmet dileyerek babasına karşı şöyle demiştir: *“Esen kal! قَالَ سَلَامٌ عَلَيْكَ سَأَسْتَغْفِرُ لَكَ رَبِّي إِنَّهُ كَانَ بِي حَفِيًّا*

*Senin için Rabbimden af dileyeceğim. Şüphesiz o, beni nimetleriyle kuşatmıştır.”*³ O dönemde milletin başında bulunan Nemrut, sahip olduğu servet ve saltanatıyla kendini ilâh sanmaktaydı. Tek Allah inancı hakkında Hz. İbrahim ile münakaşaya girişti. Kendisinin de öldürücü ve diriltici özellikte olduğunu ileri sürdü. Bunun için de yanına çağırdığı iki adamdan birini öldürdü, birini de serbest bıraktı. Ayette bu konu şöyle dile getirilmektedir:

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ حَاجَّ إِبْرَاهِيمَ فِي رَبِّهِ أَنْ آتَاهُ اللَّهُ الْمُلْكَ إِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّيَ الَّذِي يُحْيِي وَيُمِيتُ قَالَ أَنَا أُحْيِي وَأُمِيتُ قَالَ إِبْرَاهِيمُ فَإِنَّ اللَّهَ يَأْتِي بِالشَّمْسِ مِنَ الْمَشْرِقِ فَأْتِ بِهَا مِنَ الْمَغْرِبِ فَبُهِتَ الَّذِي كَفَرَ

“Allah, kendisine hükümdarlık verdi diye (şımarıp böbürlenerek) Rabbi hakkında İbrahim ile tartışanı görmedin mi? Hani İbrahim, ‘Benim Rabbim diriltir, öldürür.’ demiş; o da, ‘Ben de diriltir, öldürürüm’ demişti. (Bunun üzerine) İbrahim, ‘Şüphesiz Allah güneşi doğudan getirir, sen de onu batıdan getir’ deyince, kâfir şaşırıp kaldı...”⁴. Hz. İbrahim’in davasındaki samimiyetini, korkusuzluğunu ve üstün cesaretini gören kavmi, bilgi ile onu susturamayacaklarını anlayınca, ölümle hem de ateşe atarak yakmakla hak dini yok edeceklerini sanmışlar ve nitekim öylece yapmışlardır.

Şüphesiz ki, Hz. İbrahim’in hayatından alacağımız çok büyük örnekler ve dersler vardır. Ateşe atılarak yakılmak gibi bir işkenceye maruz kalan Hz. İbrahim, hiç- bir korku duymamış, Allah’a teslim olmuştur. Nihayet böyle bir iman onu ateşten kurtarmış ve kurtuluşa ermiştir. Nitekim konu ile ilgili bir ayet-i kerime de şöyledir:

¹ Bu konu, Dr. Zafer KOÇ’un “Kur’an’dan Öğütler” adlı kitaptaki yazılarından derlenerek hazırlanmıştır.

² Sâffât, 37/97-98

³ Meryem, 19/47

⁴ Bakara, 2/258

فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّا أَنْ قَالُوا اقْتُلُوهُ أَوْ حَرِّقُوهُ فَأَنْجِيَهُ اللَّهُ مِنَ النَّارِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ

“(İbrahim’in) kavminin cevabı, ‘Onu öldürün veya yakın’ demekten ibaret oldu. Allah da onu ateşten kurtardı. Şüphesiz bunda inanan bir toplum için ibretler vardır.”⁵

Allah Teâlâ, bu ayet-i kerimede bizlere Hz. İbrahim’in başına gelen bir olayı haber vermektedir. O, tebliğle görevlendirilen her peygamber gibi görevini yerine getirmek için canla başla çalışmıştır. Başta babası Âzer olmak üzere kavminin çoğu ona inanmamıştır. Onların bu durumu Hz. İbrahim’i çok üzmüş, kavmine onları düşündürecek ve Allah’a inanmaya götürececek deliller sunmuştur. Hz. İbrahim, kavmi bir bayram günü şehir dışına çıkınca en büyüğü hariç ibadethanelerindeki bütün putları parçalamış, onları düşünmeye sevk etmek için baltayı da en büyüklerinin boynuna asmıştır. Onlar geri gelip putların o hâlini görünce bunu Hz. İbrahim’in yaptığını düşünmüşler ve onu yakalayıp Nemrut’un huzuruna getirmişler ve; “*Bunları tanrılarımıza sen mi yaptın ?*”⁶ diye sorguya çekmişlerdir.

قَالُوا يَا أَيُّهَا الضَّالُّونَ مَا كُنَّا بِمُؤْمِنِينَ بِمَا تَدْعُنَا إِلَىٰ تَقَاتُلِ الْمَوْتِ

“Hayır! Bunu şu büyükleri yapmıştır.

قَالَ بَلْ فَعَلَهُ كَبِيرُهُمْ هَذَا فَسْتَأْذِنُوا إِنْ كَانُوا يَنْظُرُونَ

İbrahim (a.s)’de; *Konuşabiliyorlarsa onlara sorun, bakalım!*”⁷ demiş, onlar iç dünyalarında biraz düşünmüşler, Hz. İbrahim’i haklı bulmuşlar, ama biraz sonra eski inatlarına dönerek onu ateşe atarak yakmaya çalışmışlardır. İşte burada Hz. İbrahim büyük bir imtihan vermiştir: Ateşle imtihan! Bu dünya hayatı hepimiz için bir imtihan dünyasıdır. İnsan olarak hepimiz dünya hayatında çeşitli şeylerle imtihan edilmekteyiz. Zaten Allah Teala, Mülk suresi ikinci ayetinde bizleri imtihan etmek için yarattığını ifade etmektedir. Bu imtihanın temel noktası da kimin iyi amel işleyip kimin kötü amel işleyeceğini ortaya çıkarmaktır. İşte bizler dünya hayatımızın en temel hareket noktası olan imtihan edilme gerçeği ile karşı karşıya olduğumuzu hiçbir zaman hatırımızdan çıkarmamalıyız. Ahiretimizin tarlası ve cenneti hak etmek için bir araç olan bu imtihan dünyasında pek çok şeyle imtihan edilmekteyiz. Bu imtihan bazen açlık, kıtlık, mal-mülk, makam- mevki, sağlık-sıhhat ve bazen de ailemiz, çocuklarımızla olmaktadır. Çocuğumuzun olması da bir imtihandır, olmaması da. Bu imtihanlardan, sıkıntılardan, zorluklardan peygamberler de hariç tutulmamışlardır. Hatta başta sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed olmak üzere, hayat hikâyeleri Kur’an’da anlatılan peygamberlere baktığımız zaman her birinin dünya hayatında çok büyük sıkıntılarla karşı karşıya kaldığına şahit olmaktayız. Hz. Muhammed’in 13 senelik Mekke hayatında çekti- ği sıkıntılar, Uhud’da, Reci ve Bi’r-i Maüne facialarında yaşadığı derin üzüntü, Hz. Eyyüb’un hastalığı, Hz. Yakup ve oğlu Hz. Yusuf’un başına gelen olaylar, Hz. Lût’un, Hz. Musa’nın ve Hz. İsa’nın kavimlerinden çıktıkları sıkıntılar ve daha niceleri. İşte Hz. İbrahim de dünya hayatında büyük bir imtihandan geçmiş, ateşle imtihan edilmiştir. Bu kolay, basit ve sıradan bir imtihan değildir. Hz. İbrahim, ateşe atılacağını ve ateşte yanacağını bile bile imanından vazgeçmemiştir. O, Allah’a güvenmiş, O’na dayanmış, yardımını ancak O’ndan beklemiştir. Bunun sonucu olarak da Allah ateşe “*Ey ateş! İbrahim’e karşı serin ve selamet ol*”⁸ diye emrederek,

⁵ Ankebût, 29/24

⁶ Enbiya, 21/62

⁷ Enbiya, 21/63

⁸ Enbiya, 21/69

içerisinde huzurla ibadet edilebilecek bir bahçeye dönüştürmüştür. Bu olayı gören başta Nemrut olmak üzere inkârcılar önce hayretler içerisinde kalmışlardır. Allah'a ve Hz. İbrahim'in peygamberliğine inanacakları yerde, diğer örneklerde olduğu gibi inkârlarına devam etmişlerdir. Bizler bu örnekte gösterilenlere kalpten inanarak, sadece Allah'a güvenerek, O'na dayanarak, yardımı sadece O'ndan bekleyerek inananların sonunun ve mükâfatının nasıl olduğunu açık bir şekilde görmekteyiz. Bizler de her zaman Allah'a güvenmeli, yardımı daima O'ndan beklemeli ve imanımızı Hz. İbrahim'in imanı gibi sağlam tutmalıyız. Bu imtihan dünyasında başımız dara düştüğü zaman, küçük bir sıkıntı ya da zorlukla karşılaştığımız zaman hemen Allah'a isyan bayrağını açmamalıyız. Her anımızla, her hâlimizle imtihan içerisinde bulunduğumuzu hatırımızdan çıkarmamalıyız. Dünya hayatında ateşin içerisine atılarak diri diri yanmaktan daha büyük imtihan ne olabilir ki. Başımıza bir bela, musibet, sıkıntı geldiği zaman sabretmeli, sıkıntımızı gidermesi için yüce Rabbimize el açıp yalvarmalıyız.